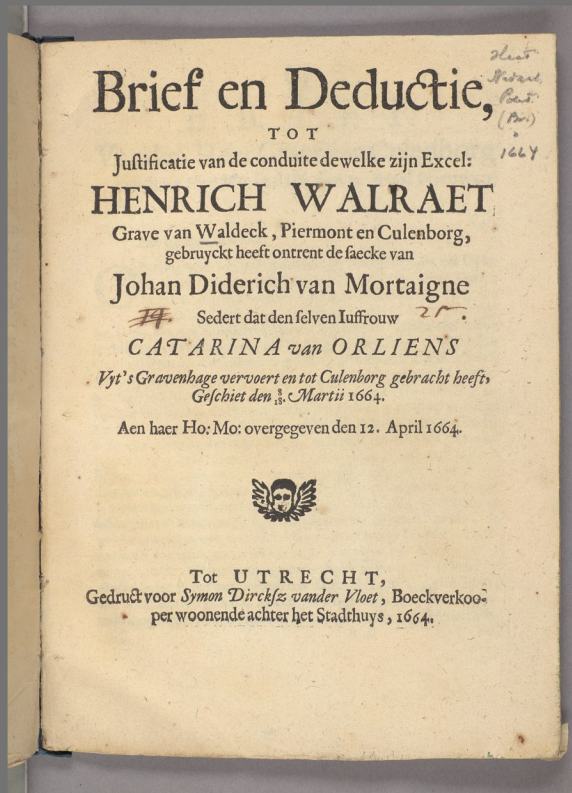

/ Waldeck, Heinrich Wolrad

Brief en deductie tot justificatie van de ...

Tryck // /

I 25 B 14 c Br. Waldeck, H.W.v. Verscheyden stucken en advijsen... 1664

Tillkomstår 1664

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

Brief en Deductie,

T O T

Justificatie van de conduite dewelke zijn Excel:

HENRICH WALRAET

Grave van Waldeck, Piermont en Culenborg,
gebruyckt heeft ontrent de faecke van

Johan Diderich van Mortaigne

~~II~~ Sedert dat den selven Iuffrouw *25.*

CATARINA van ORLIENS

*Vyt's Gravenhage vervoert en tot Culenborg gebracht heeft,
Geschiet den 13. Martii 1664.*

Aen haer Ho: Mo: overgegeven den 12. April 1664.

Tot **UTRECHT**,
Gedruct voor *Symon Dircksz vander Vloet*, Boeckverkoop-
per woonende achter het Stadthuys, 1664.

Brief en Deductie

TOT

Justificatie van de conducte dewelke zijn Excell:

HENRICH WAIRAET

Grave van Waldeck, Tinnont en Calenberg,
gebruyck heeft onrecht de Hecke van

Johan Diderich van Montaigne

Socht dat den Heeren Justitien

CAPELLAEN VAN ORLEANS

Wij: Grondlinge verzoekt en ten Calenberg gebruyck heeft
Gebruyck der Heeren Justitien

Aen haer Hoer Mo: overgegeven den 12. April 1664.

Tot UTRECHT

Gedruckt voor Symon Dierckx van der Noot, Boeckverkooper
per woonende achter het Stadhuis, 1664.

(3)

B R I E F

Vanden Heer Graef van Culenborg

aen haer Ho: Mo: in dato den 9. April Nieuwcn-
stijl 1664.

Ho: Mog: Heeren

Ontfangen hebbende door den bringer deses de Brieven van U Ho. Mo. waer in gheslooten Extract uyt de Resolutien vande Heeren Staten van Holland ende West-yrisslant by haer Ed. Gr. Mog. den 2. April deses Iaers 1664. genoomen, ende in de Vergaderinge van U Ho. Mo. den 4. desselven Maents ingebraght. Hebbe niet willen onderlaten desen te dienen om U Ho. Mog. ten hooghsten te bedancken voor het faueur my dienaengaende geschiet, als hebbende daer door bekomen een middel om naerder openinge te mogen doen vande waere bescha- pentheyt vande conduite, dewelcke ick Nabuyriger wyse, verfocht sijnde van haer Ed. Gr. Mo. de Heeren Staten van Holland, omtrent de saecke van *Iohan Diederick van Mortaigne* gebruyckt hebbe, ende met soodanighe circumspectie daerin gehandelt, ten eynde om Iuffrouw *Calharina van Orliens* in vryheydt ende de voorsz *Mortaigne* in hechtenis te doen stellen. Mitsgaders om daer te doen de menighvuldige Acten van devoir daer toe aengewent, dewelcke soodanigh sijn dat men vertrouwt dat U Ho. Mo. oprechte kennisse van saecken bekoomen hebbende, contentement sullen gelieven te nemen by 't gepasseerde omtrent de voorsz saecke, de welcke genoomen wert als of ick het Rapt van *Mortaigne* by yder een ghetesteert opentlijck ghefavoriseert ende *Mortaigne* met verweygheringe van Iustitie, wetentlijck opgehouden hadde tegens de opene Patenten vande Heeren Staten van Hollandt met die van u Ho. Mog. gesecondeert, daer nochtans alle 't gunt daer by verfocht, is geeffectueert; Soo dat 't onrecht uyt gestroyt wert, dat ick daer aen niet genoeghaem gedefereert hebbe,

(4)

be, ende aen mijn devoir gemancqueert, ter oorfaecke dat op de eerste geruchten ende kennisse van 't voorz Crimen, door *Iohann van Ruytenborg* ende *Nicolaes Coetsier* vanden Prins van Tarante op den 9. en 10. ouden en den 19. en 20. nieuwen stijl des voorleden Maents Martii successivelijk gegeven, *Morraigne* ende sijne Complicen niet hebbe doen apprehenderen, vermits noch d'een noch d'ander yerwes bybraght, tot bewys vande geallegerde violentie ende daer en boven haer niet als klagers stelden, sonder woedanige klachten ende bewys gheen arrest personeel gedecerneert konde werden, als wel geschiet naer den ontfangh van de Brieven *ad omnes populos* geadresseert, den 20. desselven Maents voormiddagh my ter hant gekoomen, ende daenkomste van den Advocaet Fiscael Mr. *Willem van Sryen* als Commissaris vanden Hove Provinciael van Hollant, des daegs daer aen sijnde vrydagh geschiet, mits dat na de receptie vande Patenten voorz den Scholtus van Culenborg gelaft de gemelde *Morraigne* te nemen in verseeckeringe, ende gerelateert wesende dat hy ende sijne dienaers waren vertrocken, wy die ordre gegeven hebben om hem te soecken in ende buyten de Stadt ende tot dien sine gewapent volck te assumeeren, om hem doot of levendigh te leveren, gelijk mede naer den ontfangh vande naerdere Brieven vanden 23. desselven Maents ende aenkomste vande Heeren *Willem Goes* ende *Cornelis Fannius* beyde Raden vanden voorz Hove een Acte van Publicatie aenstonts opgesteld ende des morgens daer aen volgende sijnde geweest dingsdaegs, gedaen is, sonder dat tot mijnen naeelgeduyt kan worden, dat naderhand bevonden, dat de voorz Raptour ende sijne Complicen des nachts te bevoorens was geevadeert, door dien sulcx is geschiet bnyten mijn kennisse, jae tegens mijne uytdruckelijcke wille ende intentie daer toe alleen gestreckt hebbende om *Morraigne* ende sijne Complicen vast te stellen ende over te leveren aen de Heeren Commissarisen vanden Hove van Hollant, gelijk ick oock voordefen, om alle de Werelt te thoonen mijn goeden yver tot voorstant vande Iustitie omtrent een Iaer geleden gedaen, en twee Perfoonen (waer van d'een *Emanuel Carion* end ander *Nicolaes Fellinger* genaemt) by de Heeren vande Magistraet der Stadt Amsterdam en Leyden respectieve gereclameert sijnde, laten volgen hebbe, welcke Acten voor gheen teyckenen van *supine negligentie & laississima culpa, qua dolo & quiparatur* kunnen dienen, of wel de Heeren President ende

(5)

ende Raden van Hollant 't selve alsoo hebben willen nemen, ende haer Ed. Groot Mog. de Heeren Staten van Hollandt op foodanigh Rapport een scherpe Resolutie tegens my, mijn Officier, Stadt ende Lant van Culenburg hebben ghelieven te nemen niet anders of mijne Stadt voor een azyl en schuylplaetse van schelmen ende geweldigers was dienende, ende dat daerom door 't ahangen van poorten 't afwerpen van een gedeelte der muynen, een vryen toegangh daer in gemaect behoorde te worden, mitsgaders dat my afgenoomen moeste werden het Recht van vry geley mijne Voorfaten van onherdenckelijcke Iaren buyten Contradictie van yemant gecomperteert hebbende jae dat de genige die op foodanige Acte in mijn gebiedt gekomen sijn sonder forme van Rechten daer uyt gehaelt soude mogen worden, alsmede dat ick gehouden soude sijn mijnen Drossard van synen dienst te deporteren in mijne Stadt en Graeffchap t'ontsetten, voor ende aleet my gebleecken, dat deselve op 't arrivement vanden voorsz Raptour met de geseyde Iuffrouw ende doorgaens daer nae, hem in alles schuldigh ghemaect heeft, 't welck mijn erachtens, stryt tegens alle redelijckheyt ende Rechten ghelijck alles breeder blyckt uyt de Deductie de Heeren Gecommitteerden vande Provintie van Gelderlandt, om ter Vergaderinge van U Ho. Mo. over te leveren ter handen doen stellen, bekleet met verscheyde notable Documenten, die ick seer gediensstelijck versoecke dat afgelesen en geexamineert mogen worden tot mijne noodige ende rechtmatige defensie waer op ick my beroepe ende wensch U Ho. Mo. &c.

Ho. Mog. Heeren

geteekent

HENRICK WOLRADT

Grave van Waldeck.

*Nimwegen den 30 Meert
en den 9. April 1664.*

A 3

DE-

(6)

D E D U C T I E

Dienende tot Iustificatie van de conduite welcke zijn Excellentie den Hoochgebooren Heere *Henrick Walraed, Grave van Waldeck, Piermont ende Culenborgh*, ghebruyckt heeft ontrent de saecke van *Iohan Diederick van Mortaigne* 't sedert dat den selven sekere Iuffrouw *Catharina van Orleans* genaemt, uyt 's *Gravenhage* vervoert tot *Culenborgh* gebracht heeft, geschiet 18. Martii 1664. Waer over de Ho: Ed: Mog: Heeren Staeten van Hollant hebben gelieven te doleren ter Vergaderinghe van haer Ho: Mog: de Heeren Staeten Generael van de Geunieerde Provintien, ende in te brengen een scherpe Resolutie tot naedeel van den Gemelden Heere Grave, mitfgaders des selfs Drossard, Stadt ende Lande van *Culenborgh*.

O M klaerlijck aen te wiffen / dat zijne Excellentie den Heere Grave van Culenborgh in de saecke van Mortaigne niet anders heeft gedaen / dan een goet Justicier nae Iant rechten behoort / ende een Raebuyrich Heer tot hanthabinge van de Justitie des gerequireert zijnde / gewoon is te doen.

Zoo dient ghepermitteert / dat den persoon van Mortaigne ende 't gunt hy hen in 's *Gravenhage* den 7. oude en den 17. nieuwestijl 1664. wesende Maendach was ghepleecht ontrent het schaecken van *Iusscouw* van Orleans den Heere Grave onbekent gheweest / (den 9. ouden en den 19. nieuwestijl 1664. wesende Woensdaegs) ten tijde als hy voer Culenborgh gearriveert is.

Dat derhalven denselven in de Stadt niet heeft derben komen sonder sich den 18. Dinsdagh alvoorens door sijn dienaer aen te geven / ende bekent te maecten / dat hy met een Iuffrouw aen hem
hy

(7)

by trouw beloften verbonden / upt Hollandt was ontweecken?

Dat sulcx niet aengenomen wesende op sijn bloot seggen / den
Drossaerd van Culenborgh / dooz last van sijn Excelentie is afge-
gaen / om te vernemen of 't selve was geschiet met haer consent.

Dat de Iuffrouw verklaerde / jae / volgens Rapport van den
boorz Drossaerd / daer op haer toegestaen is te mogen komen in-
de Stadt.

Dat de jonge lieden haer daer mede niet genoeghsaem hou-
dende verseeckert / des anderen daeghs den 9. Maert oude en
den 19. nieuwe stijl Woensdachs Request hebben doen presente-
ren om te hebben by gelepde.

Dat de Heere Grave swarigheyt maeckende / daer op te dispo-
neren boorz ende aleer men was verseeckert / van 't consent van de
boorz Iuffrouw, heeft gesonden den Scholtus ende Secretaris
van Culenborgh om sulchs te vernemen / dewelcke mede gerap-
portteert hebben / dat de Iuffrouw in 't gedaene versoek consenteer-
de ende ten dien fine het request onderteekent hadde.

Dat des niet tegenstaende den Heere Grave de versochte acte
van bygelep niet gegeven heeft / maer alleen toegesien dat de
boorz jongelieden aldaer souden mogen verblyve tot nader ordze.

Dat ten selven daghe aengekomen wesende Iohan van Ruy-
tenborgh, boorzgebende / dat de gesepde Iuffrouwe met geweldt ende
tegens haer danck dooz Mortaigne ende sijne dienaers upt Hollandt
was verboert / met versoek om haer te mogen spreucken / de Hee-
re Grave dien avond ordze gegeven heeft / dat dese Iuffrouw van
Mortaigne soude worden gesepareert.

Dat in ghevolghe van dien des anderen daeghs den 10. ende
20. Maert. Vorderdaeghs / de ghemelde Iuffrouw is gelept eer-
stelijck ten hupse van Ianneken Otten, ende daer nae tot Cornelis
Hoeyenaer Schepen der Stadt Culenborgh / met last om haer per-
soon wel te bewaeren / ende Mortaigne geen acces tot haer te geven.

Dat ten selven dage tot Culenborgh aengekomen sijnde eerst
den dienaer vanden Prince van Tarante, Nicolaes genaemt upt den
naem vande bynden van de Iuffrouw, ende daer nae omtrent tien
uyren een Courier met twee opene patenten van haer Ed: Gro:
Mag:

(8)

Mog: de Heeren Staten ende van Hobe van Hollandt / sijn Exce-
lentie nae verlesingh van deselve daerelijck door den Scholtus
den booznoemden Mortaigne heeft doen soecken in de herberge/
alwaer de Waerdinne / haer dochters ende meyt eenparigh / aen
de booznoemde Scholtus seyden / dat hy Mortaigne met sijne die-
naers al was vertroocken.

Waer op den Officier van Culenborgh ten selven daege ten se-
ven uyren 's Abonts / deselve Iuffrouwe / ten overstaen van den
Richter ende Schepenen heeft doen afvragen / of sy tegens haer
wil verboert was / waer op geantwoort dat sy met haer goede
wil geenlebeert ende met gegaen is / waer van Copie aen haer
Hog: Mog: overgesonden is.

's Anderen daeghs sijnde de Heeren Raets heer Rijxen ende den
fiscael van Hollandt Mr. Willem Stryen met brieven van de Ed:
Mog: Heeren Staten ende 't Hof van Hollandt gekomen / waer
de toefant van de saecke soo als die gesept wort in 's Gravenha-
ge gepasseert te sijn bzeede verhaelt / soo heeft den Heere Grave den
booznoemden Mortaigne, in sijn herberge wederom doen soecken
door den Scholtus.

Ende voorts in conforzmitie van t' verzoek by de brief by de Sta-
ten van Hollandt in dato den 20. Marti stilo loci, naebuylijck ge-
daen / de Iuffrouw in vyzheyt gestelt / ende macht gegeven heeft om
met deselve Heeren naer Hollandt te mogen gaen.

Ende de Doozsz Heeren de gesepte Iuffrouw doenmaels noch niet
komende disponeeren om mede te gaen / is deselve ten huyse van de
Schepen Hoevenaer gebleven ende soo nauw bewaert / dat nie-
mant vzeemd acces by haer gehadt heeft.

Dat daer en tusschen Mortaigne hen geabsenteert hebbende / son-
der sich op straet te laten sien / twee van sijne dienaers Roelof Gol-
steyn ende Andries Goufart genaemt den 12. Maert oude en den 22.
nieuwwe stijl Saterdaghs met vier paerden sijn verbleven by Teu-
nrs Stevens woonende in 't veerhuys buyten de Stadt / doch sonder
kennis van sijn Excelentie.

Dat deselve des volgenden daeghs ter instantie van de welge-
melde

(9)

melde Hollantsche Heeren / waer onder is geweest den advocaet
Fiscael Stryen, tot Culenborgh in hechtenis gestelt zijn.

Dat deselve Heeren Staten van Hollandt / daer mede niet te
vreden zijnde maer brieven hebben afgesonden / ende versocht dat
de meer gemelde Iuffrouw willigh ofte onwilligh aen de Commis-
sarisfen van den Hove of hare vzienden overgelevert soude wer-
den.

Dat daer op de Heere Grave niet alleen de meer gemelde Iuffrouw
den 14. Maert oude ende den 24. nieuwe stijl Maendaegs. Aen-
de vzienden ter handen gestelt / maer oock de twee gevangenen
laeten volgen heeft / onder een Acte de non prajudicando by den Heer
Advocaet Fiscael voornoemt geteekent.

Ende voorts naer den ontfangh van dien ende die van haer Ho.
Mog. de Heeren Staten Generael daer op gevolght in dato den
24. Marti / de Heere Grave ordje heeft gegeven om op te stellen een
acte waer by alle ingesetenen der Stadt ende Graeffschap Culen-
borgh strafstelijck verboden Iohan Diederick van Mortaigne ende sij-
ne Complicen te hupsen oft te hooven op Poene van duysent gul-
dens boven de arbitrale correctie als geschiet ende gepubliceert is
den selven ende daeghs daer aen volgende.

Dat of wel men verhoopt hadde / dat de Heeren Staeten van
Hollandt daer in contentement sonde hebben ghelieven te nemen /
nochtans bupten alle verwachten is 't gebeurt dat haer Ed. Gro.
Mog. hebben afgesonden een Wiffive den 16. oude ende den 26.
Maert nieuwe stijl Woensdaeghs waer by versocht de appzehen-
sie ende oberleveringe bande genoemde Mortaigne ende sijne Com-
plicen / of dat andersints haer Ed. Mog. niet sullen rusten vooz
ende aler aen den persoon van den Heere Grave, Stadt en Graef-
schap Culenborgh dooz een esclatant exempel vooz al de werelt
het effect van haer opgenomen indignatie te doen gevoelen / son-
der haer daer van dooz eenige excuse / exceptie ofte verschooninge
te laten dibverteeren / maer soo een execrabel fait / indien het niet
in den persoon van den Perpetrant / ten minsten in die geenige die
sich dooz sijne verkeerde conduite daer van als Fauteur ende com-
plice gestelt heeft tot een eeuwige Memorie vooz de Posteriteit /
sulcx

(10)

sulcx sien gestraft ende gewooccken.

Dat den Heere Grave 't selve versoeck niet konnende naerkomen ter oorzaecke dat Mortaigne na dat hy 't sedert den 20. Maert als wanneer den Scholtus hem gesocht ende niet gebonden heeft/ heymelijck hadde gelatiteert vooz dato huypen kennisse of toedoen van den Heere Grave was gevluicht is te raede geworden sich den 17. Maert oude en den 27. nieuwe stijl Donderdaeghs te begeben nae Nimmegen om aen de Heeren Staten van Gelderlant aldaer op een lantdach vergaedert sijnde / omstandelijck bekent te maecken wat omtrent de saecke van Mortaigne, geduyrende sijn verblif aldaer was gepasseert volgens 't verhael daer van gemaect / waer van het dubbelt overgelevert / met versoeck dat haer Ed. Mog. gelieven die voorszieninge te doen / dat soodanige comminatie afgeweert mogen werden.

Dat de Heeren Staten van Gelderlant na genomen advijs van het Hof Provinciael / aldaer hebben goet gebonden aftefenden brieven aen haer Ho: Mog: mitsgaders aen de Heeren Staeten van Hollandt / ten eynde dat haer Ed. Mog. worden afghemaent om soodanige sware comminatie te laten vaeren / ten opsicht van de gemelde Heere Graeve, desselfs Stadt ende Graeffschap Culenborgh / alsoo 't selve een leen is van 't Furstendom Gelre / ende dat over 't Territoir van dien proces ongeuyttet is hangende ;

Doch te vergeefs / alsoo op 't instantelijck aenhouden vande Heeren Staten van Hollant (soeckende daer over ressentiment tegens den Heere Grave quovis modo te toonen) den 16. Maert oude en den 26. nieuwe stijl Ter vergaderinge van haer Ho: Mog: goet gebonden was patenten vooz eenige Compagnien te voet ende te peerde te laeten Depescheeren naer de Stadt ende Graeffschap Culenborgh daer deselve tot irreparable schaden van de ingeseten van dien als noch sijn gelogeert / niet tegenstaende dat de Heeren Secommitteerde Raeden van Gelderlant versochten den 20. Maert oude en den 30. nieuwe stijl Sondagh dat alles met ozzentelijcke middelen van Justitie bygeleyt ende geslecht soude mogen worden.

Ende staet te considereren de saecke soo gelegen sijnde als boven

(II)

ven ende byeeder by het overgeleyde verhael verhaelt is / dat daer upt blijkt hoe Circumspect / dat den Heere Grave geprocedeert heeft / om Iuffrouw Catharina van Orlens van Iohan Diederick van Mortaigne te doen separereen onaengestien dat sy meermaels / jaer oock gerichtelijck verklaert heeft / met haer consent veretrocken / ende aen hem dooz belofte van trouw geenlebeert te sijn / son der eenigh misnoegen by haer aenkomst ende verblijft tot Culenborg daer ober te toonen / ten eynde om haer in bypheyte te stellen / ende te leveren in handen van hare vyzunden t' sijner tijdt.

Witgaders dat de hooghgemelde Heere Grave op de eerste Missive vande Heeren Staten ende het Hof van Hollant / dooz Brieven van haer Ho: Mog: gesecondeert in dato den 10. en 11. ouden en den 20. en 21. nieuwen stijl des Maents Marti Iohan Diederick van Mortaigne alomme dooz sijnen Scholtis doen soecken heeft ende op de tweede Missive van deselve Hooge Collegien gegedateert den 13. en 14. ouden en den 23 en 24. nieuwen stijl desselven Maents alle ingesetene van sijn Stadt ende Graeffschap Culenborg op pene van 1000. gulden en verdere correctie arbitrael deselve Mortaigne ende sijne Complicen te logeeren ende te verstecken / verboden heeft.

Ende dienvolgens dat by het Rapport vande Heeren Commissarisen tot Culenborg geweest sijnde / de Heere Grave van Culenborg te onrechte te laste gelept worden de naer volgende Pointen / te weten :

I. Dat de Heere Grave op het arrivement van Iohan van Ruytenborg binnen de voorsz Stadt gheweest des Woensdaegs naer middaeghs / geaccompagneert met eenige Ruyters / voozgebende dat het weghvoeren van Iuffrouw van Orleans met geweld geschiet te sijn / niet aenstonts ordze heeft gestelt / om den persoon van Mortaigne ende sijne Complicen te doen verseecken.

Algemerckt dat Iohan van Ruytenborg geen bewijs vande ghepretendeerde violentie by gebzacht / ende dat de presumpctie upt sijn bloote woorden ontstaen / wierde gedilueert dooz de contrarie verklaringe van de Iuffrouw / dewelcke by Requeste ten selven dage overgelevert / verklaert hadde / met haer vyzen wil upt den

(12)

Hage te sijn veretrocken / ende daer en boben weygerigh was de voorsz Ruytenborg versoekende haer te spreken / te woort te staen / volgens een schriftelijcke Acte van haer handt hem toegesonden / ende Attestatie vanden Notaris Goesbeeck, sonder hoedanige presumpcie ende daer op gevolgde aenklachte den Heere Grabe / bup- ten wiens Jurisdicctie het seyt was geperpetreert / niet wel tree- den en konden tot apprehensie van een persoon / wiens conditie en compositement hem onbekent was alsoo de Lant Rechten van Gelderland / ordonnerende / dat de misdadigers sonder vervolgh van Rechten mogen gevangen worden , spreken van openbare misdaden , waer vooz de geseyde ontschaeckinge by Mortaigne gepleeght niet konde gehouden worden / soo lange vande gewelddadigheyt niet klaerder was blijkende / schoon genoomen dat de voorsz Ruyten- borg eenige Ruyters by hem was hebbende / dewijle 't geselschap van Ruyters van dese Staet in dese Provintie niemant Recht geeft.

2 Dat de Heere Grabe d'ordze tot de separatie niet in het werck heeft doen stellen / immers niet effectibe in het werck gestelt is / als op des donderdaeghs smorgens.

Wengemerckt dat vast gestelt wesende dat Iohan van Ruytenborg eerst tot Cullenborg aen ghekoomen is des woendaghs naer de middagh / ende datter tpdit bereyft wierde / om over desselfs ver- soek te delibereren de Heere Grabe met geen fatsoen geimputeert kan worden / dat de voorsz ordze niet eer gegeven / of geffectueert is / maer veel eer te verwonderen over de groote voorszorge / de- wijle op het aengheven van een particulier Persoon / de Heere Grabe tot conservatie vande eer vande Juffrou heeft gelieven te dragen / als haer Vanden tot Cullenborg gekooren sijnde / ver- klaert ende daer vooz sijn Excesentie bedanckt hebben.

3 Dat den Heere Grabe des donderdaeghs smorgens ten acht upren gehoozt hebbende 't versoek van eenen Nicolaes , Koetsier t a den Heere Prince van Carante / ende verstaen hebbende de Arcocitept van 't Crimen Raptus alsnoch geen ordze gestelt heeft / om den voorsz Mortaigne te verseecken / maer alleen aen deselve op 't Hof komende heeft geweygert acces / ende verhooden in een huys met de Juffrouwe te verblyven.

Aen-

(13)

Nengemerckt de voozsz Nicolaes soo weynigh bewijs als Roytenburgh bande geallegeerde violentie in het verboeren van Juffrou van Orleans gepleeght / by vachte / sonder hoedanigh bewijs de voozsz Heere Grave de hant op Mortaigne niet slaen konde / dooz dien 't foz-faict bewesen / of gherichtelijck aenklachte ghedaen moet werden / eer dat een Officier is ghehouden te treden tot apprehensie van een Persoon / die van het een of ander Crimen berucht is / veel min een Heer in wiens gebiet een vzeemt persoon / naer voozgaende aengevinge / gekoomen is.

4 Dat den Heere Grave naer den ontfangh bande opene Patenten vanden Staet / 't welck is geweest des donderdaegs smozgens ten rien upren / sijnde den 20. Marti / alsnoch geen devoirs gedaen heeft of goet gebonden te laten doen / om den voozsz Mortaigne te laten appzehenderen / 't welck met de minste moeyte soude hebben konnen geffectueert worden / indien gesonden was na de herberge bande Goude Leeuw / alwaer Mortaigne tot des donderdaeghs smiddaegs toe geweest is.

Nengemerckt dat in der daet waer is dat de Heere Grave naer ontfangh van dese opene Acte of Patenten geaddresseert ad omnes Populos mitsgaders de aenkomst vanden Advocaet fiscael Stryen als Commissaris van 't Hof van Holland / aenstonts last gegeven heeft aen den Scholtis van Culenborgh omme Mortaigne in sijn herberge te soecken ende te nemen in verseeckeringe / waer op dooz de Waerdinne geantwoort dat den selven Mortaigne met sijn knecht vertrocken waeren / ghelijck oock de Heere Grave meermaels naderhant stricktelijck belast heeft den persoon van Mortaigne in ende buyten de Stadt te soecken ende by alle middelen ende van wegen hem te appzehendeeren / met last om sich te versien met goede luyden / wel ghewaepent ende in cas van resistentie / dat hy den selven Mortaigne doodt of lebendigh soude gheben / waer mede den Heere Grave vermeynde te mogen volstaen / soo langhe niet vorder tot stupr bande Justitie van hem versocht wierde / als niet gheschiet / volgens verklaringhe van den Scholtis / attesteerende / dat hy alle 't gunt de Heeren Commissarisen van hem versocht hebben aenstonts naer ghekoomen

(14)

heeft / dewelcke als een vereedt Persoon in 't stuck van sijn Officie volkoomen gelooft meriteert.

5 Dat de Heere Grabe in plaets van aen de voornoemde Patenten soodanigh by schuldigh was te defereren / heeft naer dato Danden ontfangh bandien laten exerceren Jurisdicte over de Pupille vanden Hobe van Hollant / mits dat des donder daegs avonts ten huys daer sy gebzacht was / heeft doen verhooren op seeckere intergatorien / of ook waer was 't gunt inde voorsz Patente wierde gesept / namentlijk dat sy tegens haer wil ende danck met geweld was wegh gevoert.

Aengemerckt dat het soo verre daer van daen is dat het verhooren van Juffrouw van Orleans weghens de forme van het gelibelleerde Rapt geschiet is dooz kleynachtige vande autoriteyt van haer Ho: Mo: ende vande Staten van Hollandt / dat 't selve is ghedaen om dese hooge Collegien van desen Staet te informeren wat eygentlijk van de saecke was / ende wat de verboerde jonge Dochter daer van was gevoelende / op wiens versoek by Requeste gedaen / de Heere Grabe hem Mortaigne permissie om met haer inde Stadt van Cuplenborgh te mogen koomen / gegeven hadde / gelijk by de responsiven daer over aende hooge Collegien den 12. Marti ouden en den 22. nieuwen stijl afgesonden bekent gemaect / ende over sulcx niet anders by haer Ho: Mo: ende de Staten van Hollant op genoomen is / uytwijfende de Brieven van den 13. en 14. Marti ouden en den 23. en 24. nieuwen stijl respectie / alhoe wel daer by eenigh misnoegen getoont / dat om Mortaigne ende sijne Complicen te bekoomen geen meerder deboiren aengewent sijn waer mede de drie illatien in 't Rappozt uyt sonderlingh verkeert presuppoost gemaect / komen te corrueren.

6 Dat den Heere Grabe niet heeft geconsenteert dat de voorsz Juffrouw aen den Advocaet Fiscael Stryen by den Hobe van Hollant om de selve af te epschen expresselyck af gesonden / ghelevert soude worden / als onder conditie / dat sulcx met hare byzen wille ende sonder force soude moeten geschieden / daer nochtans sijn Excelentie hadde behooren te considereeren / dat deselbe wesende een Pupille geen consent noch wille en hadden / maer

(15)

maer notopre stont onder de opzicht ende gesach van den boorsz Hobe.

Aengemerckt dat het verblijf van Iuffrouw van Orleans nae de aenkomste vanden boornoemden Fiscael niet soo seer is geschiet dooz oorde van den Heer Grave, als wel dooz 't goetbinden vanden Heere Raetsheer Rixen haer Com ende momboir/ dewelke merckende dat Sy ongenegen was met hem naer Hollant te gaen/ bywillich in het aenhooren van verscheyde persoonen verklaert/ dat hy sijn Richte boornoemt tegens haer danck niet milde wechvoeren/ maer geresolveert haer in bewaerder hant tot Culenborgh te laeten verblijven tot de overkomste van haer Moeye ende andere naerdere bynden/ die over souden komen/ om haer te disponeren/ waer mede de twee illatien uyt 't selve verblijf by 't Rapport aengetogen als in Præsupposito non vero gefondeert komen te cesseeren.

7. Dat naer de aenkomste van den boornoemden Fiscael ende den ontfangh vande brieven van haer Ed: Gr. Mog: en 't schrybens van den boorsz Hobe de Heere Grave als noch geen devoir ende middelen van 't slupten van poozten/ huyssoeckinge tromflach/ publicatie of andere/ sijn aengewent/ om den persoon van Mortaigne te beksomen/ niet tegenstaende dat seer apparent is/ dat sijn Excelentie moet hebben geweten/ ten minsten hadden behooren te dencken dat den boornoemden Mortaigne noch binnen Culenborgh was.

Aengemerckt dat den Heere Grave aenstonts naer de aenkomste van den ghemelten Fiscael ende Receptie van de brieven den boorsz sijnen Scholtus ontboden/ ende den selven gelast hadde Mortaigne eerst in sijn herberge ende daer nae op alle andere plaetsen in ende buyten de Stadt te soecken/ met desen toedoen/ dat in cas van Resistentie/ hy gewapent Volck gebuycken ende hem levendich of doot leveren soude/ volgens byede attestatien vanden Scholtus boven aengetogen/ waer mede den Heere Grave konde volstaen/ totter tijdt toe dat hy versoecht wierde verder te gaen cum Iudex nonteneatur officium suum impartiri nisi rogatus woedanich versoech by de Heeren Com:

(16)

Commissarisen van Holland doenmaels niet geschiet / nemaer by naerder Brieven van haer Ho: Mog: van den 14. Maert ouden en den 24. nieuwen stijl / waer op de Publicatie by kloek geslagh den 15. ouden en den 25. nieuwen stijl is geschiet vermogens d'acte daer van sijnde.

8 Dat het doen separereen van Juffrouw van Orleans meer is gedaen pro forma als inder daet om de conjunctie tusschen haer ende den voornoemde Mortaigne te beletten.

Aengemerckt dat de separatie is gedaen voorsz den ontfang van de opene Patenten overgelevert des donderdaeghs smorgens ten rien upren / met soodanighe voorszorge / dat omme de Juffrouw niet by den dagh te bzingen over de straet / de selve is gebzacht in stilhepdt in een huys gelegen achter haer herbergh den Gouden Leeuw / ende daer nae des abonts tot Schepen Hoevenaer berre van daer woonende / wiens Dochters geduprigh by haer geweest sijn / soo dat niemant vzeemt by haer gekoomen / ende Mortaigne hebbende gesocht haer te spreken alleen / des donderdaegs abonts aengeseyt is te moeten vertrecken als gheschiet / van woedanige goede sozge den Raets-heer Rixen Doocht vande voorsz Juffrouw goede kennisse hebbende / heeft sijn Excellentie / mitsgaders den voorsz Hoevenaer soo mondelingh als gheschziftelijck bedanckt voorsz het fatsoenelijck onthael aldaer door sijne Richte ontfanghen / waer mede alle bedencken dien aengaende wegh genomen wort.

9 Dat den Heere Grabe naer de overkomste van de Heeren Goes ende Fannius Commissarisen van denselven Hobe van Holland tot Culenborgh sijnde geweest maendagh naer middach den 21. Marti ende naer derselver gedane ver soeck ende instantie ten eynde by sijn Excellentie sonder dilay alle mogelijcke deboiren mochten worden aen gewent / om den Persoon van Mortaigne ende sijne berdere Complicen te bekoomen / niet teghenstaende het gantsch serieus schzjbens van haer Ed: Gr: Mog: vanden 23. Marti op den selven tydt hem behandicht doenmaels oock noch den geheelen nacht daer aen / ende een groot gedeelte vande voorsz middach des dingsdaeghs heeft laten elabereren eerder eenige deligentie tot het

(17)

het bekoomen vande boozsz personen is gedaen/ als naer de twee-
de propositie ende klachte daer ober by de selve tegens den Heere
Grave gedaen.

Non gemerckt dat de saecke soodanig gelegen dat de Heere Gra-
ve hebbende des daeghs te bevoorens aende bzienden ter handen
gestelt: Juffrouw van Orleans, ende aen den Advocaet Fiscael laeten
volgen de twee dienaers van Mortaigne in 't beerhuys met vier
peerden geapprehendeert/ onder belofte van te sullen uptbzengen
een Acte de non prejudicando, mitsgaders boozt ozdre gebende aen
sijnen Scholius vande boozsz Mortaigne in ende buyten de Stadt
Culemborgh / ende in cas van tegenweer of doot of levendigh te
bzengen/ vermeynt daer mede genoegsaem geroont te hebben dat
hy het fait van Mortaigne ten hooghsten detesteerde/ ende genege-
gen was te doen / dat tot handhavinge vande Justitie ende obser-
vatie van goede policien konde dienen/ gelijck sijn Excelesie daer
van openbaerlijck betuyghyt heeft by de bzierven aen haer Ho: Mo:
mitsgaders aen haer Ed. Gro. Mog. de Heeren Staten ende aen
de Heeren Raeden van 't Hof van Holland geschreven/ immers tot-
ter tijdt toe dat ietwes bozder versocht wort / 't welck geschiet zyn-
de by de naerdere bzierven van haer Ho: Mo. in dato den 24. Marti-
ti soo heeft de Heere Grave in conformite vanden boozslaghe / daer
by geschiet aenstonts ozdre gegeven om de Acte van Publicatie te
doen opstellen/ ende de selve des anderen daeghs s' morgens ter be-
hoorzijcke plaetse laeten aflesen / waer ent usschen of wel naerder-
hant bebonden dat Mortaigne ende twee van sijne Complicen des
nachts te voorens heymelijck upt de Stadt waten ontweecken/ de-
welcke nochtans sulcx is geschiet buyten kennisse/ jae tegens wil-
le van sijn Excelesie als hier upt evident dat de sleutelen vande
poozten / waer booz Mortaigne is ontkomen vande pooztier sijn af-
gebozder booz seecker Coelman La Chavalerie genaemt / onder
pretext van inde dzijt te willen gaen wandelen Als andere
povelingen doen / ende dat de goehige / dewelcke Mortaigne
wegh geholpen hebben / sulcx wel wetende / booz al gere-
kommandeert hebben / dat men de poozten wat sacht ofte
stil souden toetrecken / dat ment op 't Hof niet en soude gewaer
worden

(18)

worden of hooren op woedanige wijze alle Heeren door domistieque per soonen / met de misdadigers upt een verkeerde barmhertigheyt of anders colluderende soude konnen worden geabuseert / jaee oock andere geabuseert sijn / soo volghet dat met geen schijn van redenen gesustineert kan worden / dat de Heere Grave is verdacht van Supine negligentis ende latissima culpa ende dat sijn Excelentie sich daer door schuldigh gemaect heeft / aen de straffe / dewelcke naer rechten tegens de Fauteurs ende Recepteurs van sodanige Fameuse Delinquanten is gestatueert / ende dat vervolgens haer Ed: Gro: Mog: Redenen sonden hebben de Heere Grave de Stadt van Culenborgh te ontnemen / of ten minsten pfererende gratie vooz rigeur / haer te laten contenteren met de poozten ende mupren van de selve Stadt te vellen ende raseren / de ophaelende huzgen vast te maecten of anders met steenen te verbullen om een onberhindert acces binnen de Stadt t'allen tijden te hebben / ende de saecke ter Generalitept soodanich worde gederigeert / dat den Heere Grave overgebe geen vyzgelep meer te geben aen eenige Capitale delinquanten / malileuse Bancqueroutiers ende diergelijcke mitsgaders dat sijn Excelentie den Drossart van Culenborgh van sijn Dross ende Stadthoudereschap depooztere ende t' Graeffschap ontsegge / als oock alle de gene die in 't verbergen van Mortaigne eenighsints schuldich sijn / als de Heeren President ende Raeden van 't Hof Provinciael van Hollandt by seker advijs aen de Staten van Hollandt den 29. Maert overgelevert / hebben verstaen / ende de Heeren Staten van Hollandt ten deele hebben gelieven te volgen / by haer Ed: Gro: Mog: Resolutie ter Generalitept ingebzacht.

Wengemerckt dat het notoire Acten van diligentie sijn / soo beel aen gaet de Persoon van Juffrouw Catharina van Orleans.

I Dat den Heere Grave eer dat men wist wie ofte van wat conditie de Juffrouw was / op de Requeste by haer gepresenteert ten fine van vyzgelep niet heeft ghedisponneert sonder alvooreng door den Scholtis ende Secretaris van Culenborg te hebben doen afbzagen / of het haer handt en wille was / ende gereclameert sijnde jaee / het verfoeck niet heeft toe gestaen / maer alleen aengesien dat
2 Dag

2 Dat op de loopende geruchten / van dat de Juffrouw met ghe-
welt was verboert / aenstonts ordze is gegeven / de selve van Mor-
taigne te separeren / ende sulx eer dat de Vriegen van den Hobe Hol-
lant / waer by den toefstant van 't gepleeghe de Raapt omstandelijck
verhaelt / waren aen gekoomen.

3 Dat de Juffrouw eerft is gebzaght in een huys achter hare
herberge gelegen / om niet by dage de straten te moeten passeeren.

4 Dat des donderdaeghs abonts de selve is gelogeert ten huy-
se van Cornelis Hoevenaer Scheepen der Stadt Culenborgh verre
van haer eerfte herberge gelegen.

5 Dat deselve aldaer fatsoenelijck onthaelt ende getracteert is /
dat de Vriegen hem daer ober soo mondeling als schriftelijck heb-
ben bedanckt.

6 Dat deselve soo naeu is bewaert / dat sy Mortaigne niet heeft
konnen alleen spzecken of volgen / als sy aen verscheyde Personen
verklaert heeft genegen zijnde te willen doen.

7 Dat sy ongenegen wesende met haer Vrienden naer Holland
te gaen eerft met sachtigheyt ende daer nae gerichtelijck is toe ge-
houden om alle commotie vooz te koomen.

8 Dat deselve daer dooz is gestelt in volkoomen byzhepde ende
verbleven tot dat sy van haer Moeye ende andere Vrienden af ge-
haelt is 't welck vooz genoegsaem devoir op genoomen moet wor-
den / schoon genoomen de gemelde Juffrouw dooz inductie ofte an-
ders contrarie verklaringe ghedaen hadde ofte noch mochte koo-
men te doen / quia non est veri simile compulsam in urbe quæ claram di-
gnitatem se habere pratendebat cum potuerit jus publicum invocare & adi-
re aliquam Potestate Præditum quæ utique vim eam pati prohibuisset.

Ende soo veel aengaet de Procedure tegens Johan Diederick van
Mortaigne, dewelcke haer upt 's Gravenhage verboert heeft.

1 Dat den Heere Grave op de bloote geruchten vande gewel-
dige ontboeringe Juffrouw van Orleans van hem heeft doen sepa-
reren.

2 Dat de selve Heere Grave aen Mortaigne het Acces tot de
vooz Juffrouw niet tegenstaende die daer tegens gedane Pro-
testatie heeft ontsept.

(20)

3. Dat den Heere Grabe naer den ontfangh vande opene Brieven van haer Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Hollandt met de Brieven van haer Ho. Mo. gesecondeert de voorsz. Mortaigne in sijn herberge door den Scholtis heeft doen soecken / met last om sijn Persoon te nemen in apprehensie.

4. Dat daer op geantwoort sijnde dat Mortaigne ende sijn Dienaers waren vertrocken / den Heere Grabe aen den voorsz. Scholtis last ghegeven heeft dat hy den selven in ende buyten de Stadt Gulenborgh soude soecken / ende in cas van resistencie ghewapent volck met te nemen / om hem levende of doot te bekoomen / sonder dat het laest van sijn Excellentie door de eerste Heeren Commissarissen is versocht.

5. Dat den Heere Grabe twee vande Dienaers van Mortaigne in het Beerhuys aenghehadt wesende / aen de Advoocaet Fiscael van Hollandt / onder een Acte de non prejudicando overgelevert heeft / onaengesien dat hy informatie gebleecken / dat dese Dienaers onlangs in dienst van Mortaigne gekomen waren / en niet leker was dat zy perfecte kennisse van het dessein van Mortaigne gehad hebben.

6. Dat deselve Heere Grabe nae de receptie vande nadere brieven vande voorsz. hooge Collegien van dese Stadt / in conformite van het verzoek daer by gedaen / heeft laeten doen publicatie ende alle zijne Ingesetenen verboden Mortaigne te logeeren of te verbergen / op peene van 1000. guld. ende verdere correcte arbitraire.

7. Dat de Heere Grabe by zijne responsive aen haer Ho. Mog. / mitgaders aen de Heeren Staeten ende 't Hof van Hollandt afgesonden / het forfait van Mortaigne ten hooghsten mede heeft gedetesteert.

8. Dat de Heere Grabe alles heeft doen effectueren / wat hy brieven ende door de Heeren Commissarissen uyt Hollandt aen hem afgesonden / van tijdt tot tijt tot stuyt van de Justitie

(21)

stie nabuylijcker wijze versoecht is / sont er eenige diffinulatie ofte commiventie te gebuycken / als zijn Excellentie by Graeffelijcke parole in plaets van eede voor desen gepresenteert heeft / ende alnoch presenteert te verklaren.

Door welcke ende andere Acten van devoir wegh ghenomen worden / alle teekenen waer uyt de Heeren Commissarissen soecken te colligeren dat de hoochgenelde Heere Grave aen 't versoek ende begeerte van desen Staet ontrent de laecke van Mortaigne ende Juffrouw van Orliens ghedurende haer verblijf tot Culenborg niet genoegh gedefereert ende 't gelibelleerde rapt by hem begaen gefavoriseert heeft.

Sonder dat tot nadeel van den Heere Grave kan strecken dat nae de aenkomste vande voorsz Heeren Commissarissen Mortaigne tot Culenborg geweest ende gebedeert is / om dat 't selve is geschiet by nacht buyten weten, ja in weerwil van zijn Excellentie als boven aengewesen / ende daerom niet kan aengestien worden voor het gunt by andere persoonen / uyt compassie ofte andersints ontrent het verstecken ende verbergen van Mortaigne is ondernomen / om dat nae de coustume / van dese ende andere naebuyrige Provinrien de Officieren niet konnen verdacht of besproken worden weghens omistie in het stuck van haer functie begaen / ten zy dat deselve konnen worden oertuygt / perwes tegens Lanis Rechten uyt arglist / bedroggh ofte baetslucht gepleegt te hebben cum Magistratus alias principaliter convenire, & in partem formalem, ut parteci loquunter, capi non possit.

Deel win den Heer van een bygeplaets / in wiens ghebiet eenige misdadigers ontvlucht zijn / als dewelcke nabuylijcker wijze versoecht zijnde om misdadigers te neemmen in verseeckeringe / ende over te senden kan volstaen niet soodanige acten van devoir / als hy vermeent tot voorstant vande

C 3

Justi:

(22)

Justitie ende boldoeninge van 't gedane versoek te dienen / dewijle den gerequireerden Heer niet besproken of bespronghen kan worden / ten zy denselven de misdadighers wepger te straffen of omgestraft te worden over te senden.

Niet doende dat den Heere Grabe ten aensien van eenige Notable percelen in 't Graeffschap Culenborg ghelegen een Vasal is vande Provintie van Hollandt / vermits uyt de brieven dewelcke aen haer Ho: Mo: mitsgaders aen de Heeren Staeten ende Hove Provinciael van Hollant zijn gheschreven ooghschijnlijck blijkt / dat de Heere Grabe het Forfait van Mortaigne met haer ten uyttersten verkoept ende alles wat van hem versocht is om de voorsz Mortaigne ende zijne complicen in handen te bekomen ghedaen heeft / waer en boven van een Vasal niet werde vereyst nae Leenrechten / dicterende dat ter saecke van verwegerde Justitie den Leenman alleen conbenibel is qui Iustitiam Domini facere noluerit.

Ende daer ontrent dese saecke / by den Heere Grabe wepnigh weecken te bevoorens uyt Duytflant naer Culenborg afgesackt zijnde / door oncondigheyt vande Regeringe van desen Staet yets gheomitteert mochte wesen / 't welck de Heeren Staeten van Hollant voor een kleynachtighe van haer autoriteyt gelieven te nemen / tegens d'intentie vande Hoochgemelde Heere Grabe / dewelcke sich van alle nae bedencken dienaengaende met hooge woorden presenteert te verexcuseren. Soo verhoopt men nochtans / dat haer Ho: Mo: alles overwogen hebbende / so verre niet sullen treden als d'indignatie en daer uyt ontstaene scherpe resolutie van haer Ed: Gro: Mo: is gaende / of dat boven den excessiven schade dewelcke de Ingheletenen des Graeffschaps Culenborg door de inquantiering van vele Compagnien geleden hebben /

(23)

hebben / en als noch komen te lijden / de Poozten ofte muur-
ren der Stadt Culenborg ter neder gabelt sullen werden / tot
een droevigh schoufpiel voor de posteriteyt dewelcke de Stad
gedeformeert ende 't Graeffschap van Culenborg geruineert
sal sien om het forfait van een los ghesel / dewelcke daer toe
met zijne complicen retraict genomen heeft om waer te ma-
ken de oude spreucke Hesiodi :

Sæpe luit Populos pœnas Raptoris iniqui.

't Welck als al te rigoreus ende in dese Provintien een ex-
empel byten exempel zijnde / men vertrouwt by haer Ho-
Mo: de Staten Generael niet geffectueert maer in tegen-
deel alle mogelijcke middelen sullen aenwenden / om de He-
ren Staten van Holland van haer hardt voornemen te ver-
setten / ende met de Heeren Gecommitteerden van Gelder-
lant te komen in conferentie / om de differenten teghens den
Heere Grabe opgenomen / by accommodatie af te doen.

(2)

...en die noch hooft te liden de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas

Deze luttel Populoseus Raptor is in

...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas
...de hooft der maas de hooft der maas